

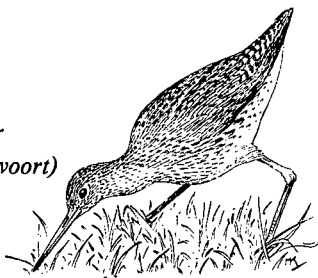
Weidevogels in de nesten

In het 85-ste jaar van haar bestaan besteedt de Nederlandse Vereniging tot Bescherming van Vogels bijzondere aandacht aan de praktische bescherming van weidevogels, vooral in samenwerking met de boeren, hun 'gastheren'. Alle melkveehouders ontvingen een plaat met informatie over de vele manieren waarop ze mee kunnen helpen weidevogels te beschermen. De vereniging stichtte ook een fonds, waaruit o.a. nestbeschermers en wildalarmeringsapparatuur kunnen worden bekostigd. Er is eveneens lesmateriaal over weidevogels beschikbaar: folders, lesbrieven en zelfs een weidevogelfilm op video-band.*

De PTT helpt ook een beetje mee: op de zomerzegels van dit jaar prijken afbeeldingen van kievit, grutto, tureluur en kempfaan. De watersnip kent elke Nederlander al van de honderdguldenbiljetten. (Hoeveel procent van de bevolking zou dit 'hemelgeitje' wel eens in het wild hebben gehoord en gezien?). Nu nog de scholekster op een 'emissie' van de overheid. Dan hebben we alle zes 'officiële' weidevogels bij elkaar!

Dus publiciteit genoeg. Dat is beslist goed voor onze weidevogels. Maar er zal meer moeten gebeuren. Want de toekomst ziet er somber uit: ze worden steeds meer teruggedrongen in reservaten en andere beschermde gebieden. Dat is een droevige zaak, voor de vogels en voor ons.

Tureluur
(tek.: M. J. C. Kolvoort)

Geen harde actie

Het weidevogeljaar is niet bedoeld als een soort harde actie tegen landbouwers, polderbesturen en overheden, schrijven Vogelwerkgroep Oost-Veluwe en Regionale Milieuraad Oost-Veluwe in een recent persbericht. Ook in hun werkgebied is de situatie rond de weidevogelstand zo alarmierend, dat de vogels niet meer te redden zijn alleen door acties van milieubewuste agrariërs en vrijwilligers. Er moeten meer dingen gebeuren. De twee groepen stellen onder meer voor om:

- beheersgebieden in te stellen tussen natuur- en landbouwgebieden om daarmee de overlevingskansen van planten en dieren te vergroten;
- in en bij kwelgebieden geen ontwatering toe te staan, kwelstromen niet te beïnvloeden en planologische beschermingsmaatregelen te treffen door kwelgebieden te bestemmen tot 'agrarisch gebied met natuurwetenschappelijke waarde' en daar afwatering en bemesting te beperken via een stelsel van aanlegvergunningen.

Wat dit tweede punt betreft: onderzoek heeft aangetoond dat de Oostveluwe kwelgebieden voor kritische (dat zijn zeer kwetsbare) weidevogels heel belangrijke broedplaatsen zijn. Watersnip en tureluur, als echte 'grondboorders', verlangen namelijk vochtige tot natte, reliëfrijke graslanden, een korte vegetatie met wat hogere gras- of kruidenpollen (nestplaatsen) en minder intensief bewerkte grasgebieden. Ze verlangen ook stabiele milieuomstandigheden. Zo'n hydrologisch stabiele toestand wordt bereikt door het optreden van kwel (vanuit het Veluwemassief). Door de constante toevoer van kwelwater treden er nauwelijks schommelingen op in het grondwaterpeil, waardoor bodemdieren zoals regenwormen voornamelijk dicht aan de oppervlakte voorkomen. Ook de grasgroei is dan trager, wat een later maaitijdstip en minder intensieve beweiding tot gevolg heeft: gunstige factoren voor het uitbroeden der eieren en het grootbrengen der jongen.

Noordhollands onderzoek

De Werkgroep Weidevogels Noordhollands Noorderkwartier schreef in 1982 een boekje over dit onderwerp, dat werd uitgegeven door de Samenwerkende Vogelwerkgroepen van Noord-Holland (SVN). Uit dit onderzoek bleek dat kievit en scholekster zich in dit gebied tot nu toe aardig weten te redden. Maar de aantallen grutto's zijn tussen 1967 en 1982 met ruim 34 procent gedaald! Ook de tureluur toont een sterke achteruitgang, vooral na het begin van de zeventiger jaren. De watersnip verdwijnt er steeds meer als broedvogel. Van de kempfaan is het broedbestand sinds 1970 meer dan gehalveerd... De toestand is voor de laatste vier kritische soorten dus ronduit alarmerend slecht. Alleen dank zij het

* Voor alle informatie daarover kan men contact opnemen met Vogelbescherming, Dribergseweg 16 C, 3708 JB Zeist; tel. 03404-25406.

Let op uw weidevogels

Binnen het moderne boerenbedrijf is er steeds minder ruimte voor weidevogels.

Met wat aandacht en een paar maatregelen die in uw bedrijfsvoering passen kunt u op eenvoudige wijze deze vogels een handje helpen. Wanneer u in 't voorjaar het land inspecteert, zoek dan eens wat nesten op en markeer ze, waardoor u er bij uw werk rekening mee kunt houden. U bent tenslotte de gastheer van deze vogels!

bestaan van reservaten en beheersgebieden zijn hier van kempfaan en watersnip nog populaties van enige betekenis aanwezig, terwijl grutto en tureluur zich alleen dáár redelijk weten te handhaven. Des te verontrustender is het dat deze vier soorten ook in die (voor hen gereserveerde en beheerde) gebieden afnemen, vooral door toenemende recreatiedruk en gebrek aan geld voor een optimaal beheer, zo schrijven de onderzoekers in dit rapport.

Toekomst

Bovengenoemde werkgroep vraagt zich af, of de strategie van de overheid van scheiding tussen natuurgebieden en echte landbouwgebieden wel een juiste aanpak is. Een van de ongewenste, maar haast onvermijdelijke gevolgen kan zijn dat er een toenemende confrontatie zou ontstaan tussen agrariërs en natuurbeschermers.

Hoewel reservaatvorming voor populaties van kempfaan en watersnip helaas noodzakelijk is geworden, voor het herstel en behoud van de weidevogelstand zijn essentiële 'ombuigingen' noodzakelijk. De gedachte wint gelukkig veld, bij boeren en natuurbeschermers, dat meer moet worden uitgegaan van gemeenschappelijke belangen. Die belangen zijn:

- het terugdringen van de steeds verdergaande verstedelijking van het landelijke gebied;
- het ombuigen van het landbouwbeleid door het bevorderen van bestaansmogelijkheden voor kleine en middelgrote bedrijven, het beheersen van

prijzen en produktie en in algemene zin een beleid dat gericht is op het behoud van werkgelegenheid;

- het terugdringen van het energie- en grondstofgebruik op de bedrijven.

De rijksoverheid zou volgens de werkgroep meer onderzoek moeten doen naar vormen van bedrijfsuitoefening waarbij het agrarische gebruik en een op behoud van natuur en landschap gericht beheer geïntegreerd zijn. Rijk en provincie zouden hun planningsactiviteiten zodanig moeten wijzigen, dat er meer en beter gebruik zou worden gemaakt van de kennis over het beheer van natuur en landschap die bij boeren en burgers in een bepaalde streek aanwezig is. De nu in zwang zijnde centralistische aanpak leidt niet altijd tot een daadwerkelijke deelname van de betrokkenen. Deze aanpak houdt bovendien het gevaar in, dat compromissen worden gesloten die in de praktijk niet werkbaar blijken te zijn.

Het is te hopen dat de weidevogels (trouwens ook de ortolanen; die zijn ook in 1984 'jarig') nog lang en gelukkig in Nederland zullen leven. Misschien zeggen we later nog eens tegen elkaar: Die acties, maatregelen en rapporten hebben succes gehad. Het merendeel der Nederlanders wilde in de tachtiger jaren op korte termijn een ander beleid. En dat beleid, gericht op herstel van natuur en milieu, kwam toen ook van de grond. De tijd van Thijsse's bonte wei zal echter wel nooit meer terugkeren.

A. L. J. van IJzendoorn